

A Taniela:

❖ Lotu 'i he ngaahi taimi fakatu'utamaki

- Koe'uhi ko 'ene falala ki he 'Otua, na'e ma'u ai 'e Taniela 'a e poto, malava ke faka'uhinga'i 'a e ngaahi misi, mo e poto (Taniela 1:8, 17, 20). 'I he taimi na'e 'i ha tu'unga fakatu'utamaki ai 'ene mo'ui mo e mo'ui 'a hono ngaahi kaungame'a, na'a ne tafoki ki he 'Otua 'i he lotu (Taniela 2:17-23).
- Hili ha mo'ui 'o e lotu, ko e ha e ngaahi 'ulungaanga na'e ma'u 'e Taniela (Taniela 6:3-5)?
- Na'e tokanga 'a e langi ki he lotu 'a Taniela (Taniela 9:20-23; 10:12). 'E toki lava pe ke fakalavea'ia 'e hono ngaahi fili 'i hono maumau'io e ha'i ko 'eni (Taniela 6:5-7).
- 'I he fehangaangai mo e fakamanamana fo'ou ko 'eni 'o e mate, na'e tauhi ma'u 'e Taniela 'ene to'onga lotu (Taniela 6:10):
 - (1) Na'a ne lotu ma'u pe, 'o lotu tu'o tolu 'i he 'aho
 - (2) Na'e 'ikai ke 'ilo'i, 'o fakaava hono matapa ki Selusalema
 - (3) Na'e 'i ai 'ene ngaahi to'onga mo'ui pau; Na'a ne lotu 'i hono tu'ulutui.
 - (4) Na'e nofotaha ia 'i he fakafeta'i mo e tautapa

❖ Lotu 'i he tu'unga totonu

- 'I he taimi 'oku tau lotu ai, 'oku tau lea ai ki he 'Otuá 'o hangē pē 'oku tau talanoa ki ha kaume'a. Neongo ia, 'oku 'ikai tatau 'a e 'Otua mo kitautolu. Ko e Tu'i la 'o e 'Univesi.
- 'I he 'uhinga ko 'eni, ko e anga fakafonua 'a Taniela ke tu'ulutui 'i Hono 'ao 'o lotu, 'o fakahaa'ia ko hono Hau.
- Koe'uhi te tau lava 'o lotu ki he 'Otua 'i ha fa'ahinga tukunga pe 'i ha fa'ahinga taimi pe, 'oku 'ikai malava ma'u pe fie ma'u ke fai ia 'i he founga ko 'eni.
- 'Oku hanga 'e he kuikui hotau mata 'o faka'ata kitautolu ke tau tokanga lahi ange ki he lotu, ka 'i he ngaahi tukunga 'e ni'ihii 'oku 'ikai malava ia (luelue, faka'uli, etc.)
- Ko e me'a mahu'inga ke fai 'etau ngaahi lotu 'i he faka'apa'apa 'oku totonu ke ma'u 'e he 'Otua.
- 'Oku tau ma'u 'i he Tohi Tapú 'a e ngaahi fa'ifa'itaki'anga 'o e kakai na'a nau lotu 'i he ngaahi founga kehekehe, 'o fakatatau ki honau ngaahi tu'unga makehé.
 - (1) Na'e lotu 'a Sihosafate 'o tu'u 'i he 'ao 'o e kakai (2 Fakamatala Me'a Hokohoko 20:5)
 - (2) Na'e tangutu 'a Tevita 'i he 'ao 'o e 'Otua ke fakafeta'i (2 Samuela 7:18)
 - (3) Na'e lotu 'a Solomone 'o tu'ulutui, pea hiki hono ongo nima ki 'olunga (1 Ngaahi Tu'i 8:54)
 - (4) Na'e punou hifo 'a e kakai ki he kekeleke ke lotu (Nifai 8:6)
 - (5) Na'e lotu 'a Tevita 'o fakatomepe'e 'i hono mohenga (1 Ngaahi Tu'i 1:47)
 - (6) Na'e tu'u 'a Nehemaia 'o lotu fakalongolongo 'i he 'ao 'o e tu'i (Neh. 2:1-4)

B 'Inoke:

❖ Ko ha mo'ui 'o e lotu

- Na'e mo'ui 'a 'Inoke 'i he ngaahi taimi faingata'á, 'i he taimi na'e fakautuutu ai 'a e fulukivanu 'a e kau mu'omu'a 'i he vaitafí. 'I hono fa'ele'i hono foha, na'e tupulaki 'ene mahino ki he 'Otua, pea toe lahi ange 'ene fetu'utaki mo la (Senesi 5:21-24).
- Ko e lotu ko ha me'a mahu'inga ia 'i he vaha'angatae ko iá. Ko e lahi ange mo e fakavavevave ange 'ene ngaue, ko e lahi ange ia 'ene ngaahi lotu ma'u pe mo fakamatoato. 'I he taimi 'e ni'ihii, na'a ne mavahe ai ki he ngaahi feitu'u maomaonganooa ke feohi lahi ange ai mo e 'Otuá. Neongo ia, na'a ne foki ma'u pe ki he kakai ke vahevahe 'ene 'ilo ki he 'Otua mo kinautolu.
- 'Oku fanongo mai 'a e 'Otua kiate kitautolu 'i he femo'uekina 'o e mo'ui faka'aho pea 'i he longonoa 'o e maloloo. 'Oku 'ikai ha feitu'u 'i he mamani 'e ta'e lava ke Ne 'afio'i mo fanongo mai kiate kitautolu. Te tau lava 'o fakahaa'ia 'etau lotu 'i he lea ('a ia 'oku ne tokoni'i kitautolu

ke tau tokanga), pe te tau lava 'o fai fakalongolongo pe ('a ia 'oku tokoni ke tau fakahaa'i 'etau ngaahi fakakaukau). Ko e me'a mahu'inga ke 'oua na'a tuku 'a e fetu'utaki mo e 'Otua 'i he lotu.

Mosese:

❖ Talanoa ki he 'Otua

- 'I he'enau fanongo ki he le'o 'o e 'Otua mei Sainai, na'e kole 'e he kakai 'o 'Isileli ke 'oua na'a Ne toe folofola hangatonu kiate kinautolu, koe'uhi na'a nau manavasi'i ke mate koe'uhi ko Hono le'o ('Ekesotoso 20:18-19).
- Na'e 'ikai ko e me'a 'eni na'e hoko kia Mosese, 'a ia na'a ne fefolofolai mo e 'Otua ko e mata ki he mata (Teu. 34:10). 'I he ta'u 'e 40 (mei he 'akau vela 'o a'u ki he'ene pekia), na'e fetalanoa'aki fakatautaha ma'u pe 'a Mosese mo e 'Otua ('Ekesotosi 33:9-11).
- 'Oku lekooti 'e he Tohi Tapu ha ngaahi vaha'ataimi 'aho 'e fangofulu 'a ia na'e 'oange ai 'e he 'Otua kia Mosese ha ngaahi fakahinohino pau ki hono langa 'o e tapanekale pea fakahoko kiate ia 'a e ngaahi fono kehekehe. Lolotonga e ngaahi fetalanoa'aki ko 'eni, na'e toe taukapo foki 'a Mosese ma'a e kakai.
- 'Oku 'ikai ke tau ma'u 'a e faingamalie ke talanoa mata ki he mata ki he 'Otua, ka 'oku fakafonu 'e he lotu 'a e ava ko ia 'aki hono faka'ata kitautolu ke tau fetu'utaki hangatonu mo la.

❖ Lotu Hufekina

- Ko e lotu taukapo ko e lotu ia 'oku tau lotu ai ma'a e kakai kehe (Semisi 5:16; Matiu 5:44; 1 Timote 2:1-4).
- Na'e taukapo 'a Mosese ki he 'Otua ma'a e ni'ihiki kehe 'i he ngaahi taimi kehekehe pea 'i he ngaahi 'uhinga kehekehe:
 - (1) Ma'a honau ngaahi famili
 - (a) Koe'uhi ko e angahala 'a 'Elone (Teu. 9:20)
 - (e) Koe'uhi ko e launga 'a Mele (Nomipa 12:10-13)
 - (2) Ma'a e kakai
 - (a) 'I he taimi na'a nau fieinua ai ('Ekesotosi 15:24-25)
 - (e) 'I he taimi na'a nau fiekaia ai (Nomipa 11:11-13)
 - (f) 'I he taimi na'a nau faiangahala ai ('Ekesotosi 32:30-32)
- Ko e ha na'a ne ue'i 'a Mōsese ke ne lotu ma'a e ni'ihiki kehe? Ko e me'a tatau pe 'oku totonu ke ne faka'ai'ai kitautolu: ko e 'ofa kiate kinautolu 'oku tau lotua.